

VANLIGA KÄLLOR TILL IRRELEVANS

(3) *Åberopande av popularitet (argumentum ad populum)*: Att backa upp en slutsats genom att hävda att de flesta tycker så. Detta kan ju vara sant, men vi är intresserade av de goda skäl som majoriteten i så fall har för sin uppfattning. Notera att denna typ ofta kommer i en inverterad variant: "det är *bara* i Norden det är så" är i sig inte relevant för alkoholmonopolets avskaffande, till exempel.

(a) *Snobberi*: Appellerar till en elit (som inte utgör en auktoritet).

"Four Roses Whiskey is for men of distinction."

(b) *statistisk popularitet* ("bandwaggon"): att appellera till popularitet.

"Sony. Ask anyone."

VANLIGA KÄLLOR TILL IRRELEVANS

(4) *Åberopande av auktoritet (argumentum ad verecundiam)*: att stödja en slutsats genom att påpeka att en betydelsefull person tycker så istället för att ange skälen personen i fråga har för att tycka så.

"But can you doubt that air has weight when you have the clear testimony of Aristotle affirming that all the elements have weight including air, and excepting only fire?" (Galileo Galilei, *Dialogues Concerning Two New Sciences*)

Notera dock att (i) som citatet står är det en fråga, och inte ett argument men att även om vi ser det som ett sådant så (ii) var Aristoteles vid tidpunkten för uttalandet en *relevant* auktoritet när det gällde fysik. Idag är han det förstås inte.

VANLIGA KÄLLOR TILL IRRELEVANS

Notera att:

(3) *Åberopande av popularitet (argumentum ad populum)*: Att backa upp en slutsats genom att hävda att de flesta tycker så.

och;

(4) *Åberopande av auktoritet (argumentum ad verecundiam)*: att stödja en slutsats genom att påpeka att en betydelsefull person tycker så istället för att ange skälen personen i fråga har för att tycka så.

Kan vara svåra att hålla isär!

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

(1) *Personangrepp (argumentum ad hominem)*: istället för att angripa själva påståendet så angriper man den som för fram det.

“Francis Bacon's philosophy should be dismissed since Bacon was removed from his chancellorship for dishonesty.”

När man tar sig an filosofiska verk och idéer är det dock viktigt att ta författarens karaktär och omständigheter i beaktande. *Ad hominem* överväganden kan med andra ord vara behjälpliga för att förstå en filosofs motivation eller för att förklara en tankegång. Dessa överväganden säger emellertid ingenting om sanningsvärdet i det filosofen i fråga påstår.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

Frågan uppstår ofrånkomligt hur långt filosofens tankar och filosofens liv kan skiljas från varandra. Bör filosofens verk uppfattas som en serie teser, vilka kan förstås och bedömas opersonligt och tidlöst? Eller som led i ett person- och situationsbundet filosofiskt projekt, begripligt bara för den som tar hänsyn till filosofens syften och diskussionsläge? Bör man [...] betrakta filosofens tankar som eviga idéer bortom tid och rum? Eller i likhet med den ursprunglige Platon visserligen räkna med eviga idéer, men ändå framställa filosofen som kroppsligt och själsligt närvarande på en bestämd plats och vid en bestämd tid, inbegripen i livliga samtal med lärjungar, kollegor och motståndare?

(Svante Nordin, “Biografen som filosofihistorisk genre”, *Lychnos* 2006)

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

(2) *Att två fel skulle göra ett rätt (tu quoque)*: att försvara sig genom att peka på andras (liknande) brister. Att andra också gör fel gör sällan ens eget beteende mindre problematiskt. Två varianter:

(a) Angripa motståndaren: “Du har också gjort så!”

(b) Angripa folk i allmänhet: “Alla andra gör också så!”

NOTERA: När det gäller moraliskt klander är det inte alltid bara frågan om huruvida någon gjort fel utan också om vem som har rätt att klandra, moralisera och förlåta.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

А у в а с н е г р о в л и н ч у ю т

Pressfrihet
(W. R Hearst)

Yttrandefrihet
(Anti-
Kommunism)

Rättssäkerhet

Mötesfrihet

Fig. 17: *And you are lynching Negroes*

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

(3) *Halmdocka (Straw man)*: när man inte angriper en motståndares egentliga position utan en version av den som är mycket lättare att motbevisa. Denna form av misstag är väldigt vanligt inom filosofin.

NOTERA: Ibland förespråkas positioner på lite olika sätt av olika aktörer i en debatt och om man då skall argumentera mot dessa måste man sammanfatta och förenkla, det är då lätt att det hela resulterar i en halmdocka om man inte är försiktig.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

”Straw man”, så här går det till:

1. Person a intar position x .
2. Person b struntar i (eller missförstår) position x och presenterar den liknande positionen γ . Detta kan ske på lite olika sätt:
 - (i) b misrepresenterar x .
 - (ii) b citerar a felaktigt.
 - (iii) b utgår från en undervärdigt formulerad x och presenterar den som om den uttömde hela fältet av möjligheter.
 - (iv) b presenterar en förenkling av x .
3. b attackerar γ .

Adekvans

DEL 4

ADEKVANS

Adekvans handlar om huruvida premisserna (vanligen sammantagna) ger tillräckligt stöd för slutsatsen.

De två sätt varpå premisser kan vara adekvata (*deduktiv giltighet* och *induktiv styrka*) kommer att behandlas under nästkommande två föreläsningar.

Nu följer lite reflektioner rörande auktoriteter och några vanliga felslut gällande adekvans.

AUKTORITETER

När man inte själv är expert/insatt på/i området måste man kunna bedöma kvaliteten på de auktoriteter som åberopas. Fem krav:

(1) *Auktoriteten måste vara namngiven:* annars har vi ingen möjlighet att kontrollera denne.

(2) *Den måste vara erkänd av andra experter på området:* annars kan vi ha att göra med en charlatan.

(3) *Sakfrågan måste ligga inom auktoritetens kompetensområde.*

(4) *Verklig kunskap måste vara möjlig på området.*

(5) *Det måste råda samstämmighet bland experter inom området rörande frågan:* och majoriteten måste hålla med experten som åberopas.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

(1) *Åberopande av okunskap (argumentum ad ignorantiam)*: Rättfärdigande genom att peka på att det inte finns några slutgiltiga bevis för att det är fel. T. ex. “ingen har kunnat visa att telepati inte fungerar”, etc.

NOTERA: I normala fall gäller det att om det inte finns några skäl att anta existensen av något så är det bättre att inte anta detta samt att den teori med färre teoretiska postulat är att föredra givet samma förklaringskraft (Ockhams Rakkniv).

NOTERA: Det är också möjligt att formulera en inverterad version av detta felslut, nämligen när man antar något som falskt bara för att det inte kunnat bevisas såsom sant.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

(1) *Åberopande av okunskap (argumentum ad ignorantiam)*: Rättfärdigande genom att peka på att det inte finns några slutgiltiga bevis för att det är fel. T. ex. “ingen har kunnat visa att telepati inte fungerar”

“Eftersom det inte är någon som har några frågor så antar jag att ni är redo för tentan.”

“Our universe, however, did begin with the primordial explosion, since we can obtain no information about events that occurred before it. The age of the universe, therefore, is the interval from the big bang to the present.” (*Scientific American*)

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

(2) *Hala slänten/det sluttande planet (slippery slope)*: att argumentera mot något, inte för att det är fel, utan för att det i slutändan kommer att resultera i något dåligt. T. ex. “Om vi legaliserar cannabis slutar det väl med att till och med dagisbarnen är påtända.”

“Att förbjuda pornografi är helt oacceptabelt. När vi väl har börjat förbjuda litterära uttryck kommer det att sluta som i Farenheit 451, det vill säga, med bokbål!”

“Ge någon ett finger och de tar snart hela handen”

NOTERA: liknande argumentationer kan vara fullt rimliga, det är ju viktigt att ta långsiktiga konsekvenser i beaktande. Problemet med det sluttande planet är att de andra stegen i utvecklingen antas följa per automatik.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

...[I]f once a man indulges himself in murder, very soon he comes to think little of robbing; and from robbing he comes next to drinking and Sabbath-breaking, and from that to incivility and procrastination. Once begin upon this downward path, you never know where you are to stop. Many a man has dated his ruin from some murder or other that perhaps he thought little of at the time.

(Thomas de Quincey, “Second Paper on Murder”, 1839)

Fig. 18: *Thomas de Quincey, Portrait by Sir John Watson-Gordon, National Portrait Gallery, London.*

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

(3) *kausala felslut*: När man misstar närhet i tid och rum och/eller statistiska samband för kausala sådana.

(a) *Att se samband i samvariation (post hoc ergo propter hoc)*: när man antar att x orsakade y bara för att x inträffade före y . Det är ett nödvändigt villkor för kausalitet att orsaken föregår verkan, men inte ett tillräckligt.

(b) *Sammanblanda orsak och verkan*.

(c) *Gemensamma orsaker*: d.v.s. att tro att x orsakar y när det i själva verket är så att något tredje, z , orsakar både x och y .

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

“[E]vidence shows that even state and local handgun control laws work. For example, in 1974 Massachusetts passed the Bartley-Fox Law, which requires a special license to carry a handgun outside the home or business. The law is supported by a mandatory prison sentence. Studies by Glenn Pierce and William Bowers of Northeastern University documented that after the law was passed handgun homicides in Massachusetts fell 50% and the number of armed robberies dropped 35%.”

(Handgun Control, Inc.)

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

“After it therefore because of it.” It means one thing follows the other, therefore it was caused by the other. But it's not always true. In fact, it's hardly ever true.

Fig. 19: *Josiah Edward "Jed" Bartlet (Martin Sheen),
NBC's West Wing*

ÖVNINGSEXEMPEL

The US constitution forbids religious worship or teaching in state schools. Now is the time for us to follow suit. For once some are allowed sectarian education, there is no reason why others shouldn't be allowed their schools too – New Agers, astrologists, Moonies or any other sect or cult with a sufficient number of followers. [...] If you think that's all nonsense but the Bible is the literal truth, be warned, for there is no satisfactory legal definition of a religion. A religion is just a cult with more followers.

(Polly Toynbee, *Independent*, 23 October 1997)

ÖVNINGSEXEMPEL

The libertarian creed emerged from the “classical liberal” movements of the seventeenth and eighteenth centuries in the Western world, specifically, from the English Revolution of the seventeenth century. This radical libertarian movement, even though only partially successful in its birthplace, Great Britain, was still able to usher in the Industrial Revolution, thereby freeing industry and production from the strangling restrictions of State control and urban government-supported guilds.

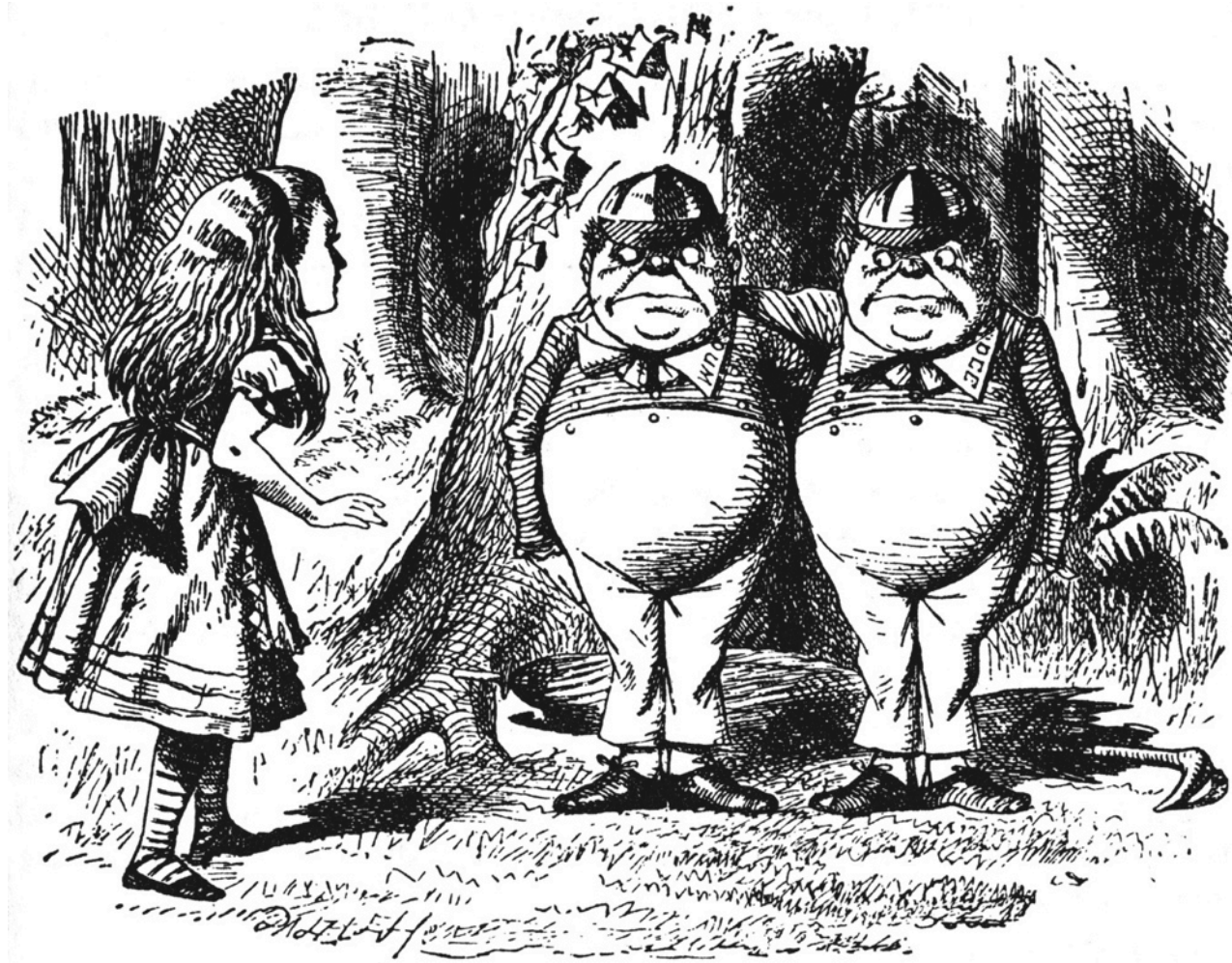
(Murray N. Rothbard *For a New Liberty*, s. 2)

KRITISKT TÄNKANDE I VÄRDEFRÅGOR

5: Deduktion

Deduktivt resonerande

DEL 1

“Contrariwise,” continued Tweedledee, “if it was so, it might be; and if it were so, it would be as it isn’t, it ain’t. That’s logic.”

(Lewis Carroll, *Through the Looking-Glass*, 1872)

DEDUKTIVT RESONERANDE

(Som vi tidigare påpekat) har argument två aspekter: *innehåll* och *struktur*.

I *deduktiva argument* bygger den *logiska styrkan* enbart på strukturen. Om de är giltiga är deras logiska styrka alltid *maximal*, dvs. Om premisserna är sanna så *måste* slutsatsen vara det också.

Ofta använder man formaliseringar för att åskådliggöra deduktiva arguments struktur.

Deduktivt resonerande

REPETITION

SUNDA ARGUMENT

Ett *sunt* argument ger oss en *sann* eller *godtagbar* slutsats (dvs. vi strävar efter *sunda* argument när vi argumenterar).

Ett argument är *sunt* om och endast om (om och endast, eng. iff):

- (i) det har *sanna* eller *godtagbara* premisser, och;
- (ii) det har *logisk styrka/är giltigt*.

OBSERVERA: även ett osunt argument kan *råka* ha en *sann/godtagbar* slutsats.

LOGISK STYRKA

Logisk styrka: en central egenskap hos ett argument. Ju mer stöd premisserna ger åt slutsatsen, desto mer logisk styrka har argumentet. logisk styrka är alltså en gradfråga, men observera att när vi har att göra med ett *giltigt deduktivt argument* så är den logiska styrkan *alltid maximal*.

OBSERVERA: Ett arguments logiska styrka säger ingenting om huruvida dess premisser eller slutsats är godtagbara eller sanna. Den har bara att göra med *förhållandet* mellan premisserna och slutsatsen: *om* premisserna är godtagbara så är det sannolikt, eller t.o.m. *säkert*, att slutsatsen också är det.

Vi kan alltså testa logisk styrka kontrafaktiskt: ”Om premisserna vore sanna, skulle slutsatsen då vara acceptabel/följa med nödvändighet?”

TRE CENTRALA BEGREPP

(i) *Sanning*: en egenskap som tillkommer utsagor, *inte* slutledningar.

(ii) *Logisk styrka*: en egenskap som tillkommer slutledningar, *inte* utsagor. Logiskt styrka har att göra med förhållandet mellan premisserna och slutsatsen.

P1: *Frits är kungen av Norge* (F)

P2: *Kungen av Norge bor i Täby* (F)

C: *Frits bor i Täby* (F)

Maximal logisk styrka

P1: *Frits bor i Malmö* (S)

P2: *Norge är en monarki* (S)

C: *Guld är en metall* (S)

Minimal logiskt styrka

(iii) *Sundhet*: en egenskap som tillkommer argumentet som helhet. När det gäller deduktiva argument är ett argument sunt omm: (a) det är *giltigt*, och (b) det har *sanna* premisser.

GILTIGHET

Giltighet är en speciell form av logisk styrka (den är som tidigare sagts *maximal*) och ett *formellt giltigt argument* kan definieras som ett argument där slutsatsen *med nödvändighet följer av premisserna*.

P1: *Alla greker är människor*

P2: *Alla människor är dödliga*

C: *Alla greker är dödliga*

Logisk giltighet: ett argument är logiskt giltigt om varje argument med samma logiska form är sådant att om det har sanna premisser, så har det en sann slutsats.

HUR SKILJER MAN ETT LOGISKT GILTIGT DEDUKTIVT ARGUMENT FRÅN ETT OGILTIGT?

- (1) Formella metoder (mekanisk beräkning)
- (2) Informella metoder
 - (a) *Visualiserande*: försök att föreställa dig en situation där premisserna är sanna men slutsatsen är falsk.
 - (b) *Konstruera ett alternativt argument med samma logiska struktur*: försök formulera ett annat argument, med samma logiska form (men annat innehåll), som det argument du vill avgöra giltigheten i som är uppenbart ogiltigt.

ÖVNING

Anta att du ska bedöma huruvida följande deduktiva argument är ett giltigt argument:

(P1):Vegetarianer äter inte rostbiff.

(P2):Alice åt inte rostbiff.

(C):Alice var vegetarian.

ÖVNING

Du urskiljer först och främst ovanstående arguments form:

(P1): Alla X är Y

(P2): a är Y

(C): a är X

ÖVNING

Du formulerar ett annat argument med samma form som är uppenbart ogiltigt:

(P1): Alla katter är köttätare

(P2): Kungen är köttätare

(C): Kungen är en katt

Dvs. Alice kan ha struntat i rostbiffen av andra anledningar.

TVÅ TYPER AV PÅSTÅENDEN

- (1) *Enkla (atomära)*: påståenden ur vilka man inte kan bryta ut ett annat meningsfullt påstående. Dessa påståenden är basen i deduktivt resonerande och betecknas ofta med bokstäver såsom P, Q, och R. Denna substitution av innehållet i påståendena mot en variabel är möjlig eftersom deduktiva slutledningar har sin logiska styrka i kraft av sin form.
- (2) *Komplexa*: utgår från atomära påståenden och sätter ihop dem på ett sätt som gör att det blir möjligt att bryta ut andra påståenden ur dem.

ATOMÄRA PÅSTÅENDEN

Atomära påståenden uttrycker enkla sakförhållanden: att någonting har en viss egenskap eller att flera objekt står i en viss relation till varandra. Till exempel:

“Bollen är rund”

“Choklad är fett”

“Hemingway jagar”

“De Quincey är en knarkare”

KOMPLEXA PÅSTÅENDEN

Komplexa påståenden bildas genom att en sk. *operator* läggs till ett eller flera atomära påståenden. I vardagsspråk motsvaras operatorer (även kallade *konnektiv*) ofta av olika bindeord.

Alltså: Atomärt/atomära påstående + operator = komplext påstående.

”Bollen är *inte* rund” ”Hemingway jagar *inte*”

”Choklad är fett *och* de Quincey är en knarkare”

SANNINGSFUNKTIONELLA PÅSTÅENDEN

Påståenden där operatorer modifierar enkla påståenden kallas *sanningsfunktionella* eftersom deras eventuella sanning är en funktion av de enkla påståendenas sanning.

Reglerna för giltig deduktion säger att den eventuella sanningen hos påståendena i premisserna också förs över till slutsatsen.